



## Endeligt Referat

Udsendt 31. august 2017

### Møde i Nationalparkbestyrelsen den 15. august 2017

Mødested: Mandø Kro, Mandø Byvej 26, 6760 Ribe

Mødet fandt sted fra kl. **14.00 til 17.30.**

#### Deltagere:

Formand	Janne Jørgensen Liburd
Varde Kommune (næstformand)	Preben Friis-Hauge
Esbjerg Kommune	Annemette Knudsen Andersen
Fanø Kommune	Kristine Krog Kaas
Tønder Kommune	Susanne Linnet
Danmarks Naturfredningsforening	Britt Schak Hansen
Friluftsrådet	Hanne Voetmann
Dansk Ornitologisk Forening	Marco Brodde
Digelagene	Kjeld Andreasen
Danmarks Jægerforbund	Hans Christian Fuglsang
Danmarks Sportsfiskerforbund	Lars Brinch Thygesen
Landbrug & Fødevarer	Mikael Nørby-Lassen
Naturstyrelsen	Ulrik Lorenzen
Nationalparkrådet	Svend Tougaard
Nationalparkrådet	Anne Marie Overgaard
Nationalparksekretariatet	Peter Saabye Simonsen
Nationalparksekretariatet	Alette Houman Dyhrfjeld (Referent)



Punkter på dagsordenen:

## 1. **Velkomst og godkendelse af dagsorden – Beslutningspunkt**

Sagsfremstilling:

Janne Liburd byder velkommen og det besluttet, om dagsordenen kan godkendes.

*Sekretariatet havde indstillet at:*

*- Dagsordenen godkendes*

Referat:

Janne Liburd bød velkommen – og bød særligt velkommen til Annemette Knudsen Andersen, som fremover repræsenterer Esbjerg Kommune i bestyrelsen.

Annemette Knudsen Andersen præsenterede sig selv. Annemette Knudsen Andersen er bogholder, har siddet i Ribe Byråd og sidder nu i Esbjerg Byråd i Kultur & Fritid samt Børn & Familie-udvalget.

### **Beslutning:**

Dagsordenen blev godkendt.

## 2. **Status for projekter – Orienterings- og Beslutningspunkt**

Sagsfremstilling på orienteringspunkter:

### • **Mandø – orientering**

Jordfordelingsprocessen er i gang og varetages af eksterne konsulenter. Kun konsulenterne og Den Danske Naturfond (DDNF) kender status, men meldingen er, at det går fremad med et par lodsejere. Peter har været på Mandø og har interviewet 30% af befolkningen (=11 personer) om deres forventninger til projektet og hvor de vil hen med deres virksomhed. Positiv holdning til projektet. Der er borgermøde 16. august, hvor borgmester Johnny Sættrup, fmd. Laurits B. Holm-Nielsen Den Danske Naturfond, fmd. Janne Liburd Nationalpark Vadehavet deltager.

### • **Realdania Stedet Tæller – ankomsten til Rømø**

Projektet er nu kommet i gang efter gen-udbud, fordi rådgiverne havde undervurderet udgifter til nogle elementer i projektet bl.a. prisen på specielle fliser. Der er entreret med entreprenør. Første byggemøde i august.

### • **NAKUWA Interreg 5a**

Projektet er budget- og aktivitetsmæssigt startet i april, men Interregsekretariatet har fortsat fremlagt krav om budgetreduktioner. Derfor blev der først i slutningen af juni skrevet leadpartnerkontrakt, hvorfor projektet reelt kan startes i august/september. Det er følgelig lidt forsinket i ud-



gangspunktet og derfor er der ansat en udviklingskonsulent til netop dette projekt for at sikre det kommer komme i gang.

- **Prowad Link**

Ansøgningen blev afslået i juni, men opfordret til genansøgning. Det vil i givet fald blive med ansøgningsfrist i januar med godkendelse i juni 2018.

- **Prædationsprojektet status og fremtid**

Projektet er 3-årigt og udløber i december 2017. Projektet er tilsyneladende så interessant, at andre områder i landet vil se nærmere på erfaringerne og ønsker at kopiere projektet. Parterne i projektet bl.a. nationalparken, DOF og Jægerforbundet er enige om, at det er en succes, så det er værd at fortsætte og udvikle på. Derfor indledes drøftelser i august-september, hvad der skal arbejdes videre med og hvordan det kan finansieres.

- **Porte og støttepunkter**

Nationalparkens Råd har arbejdet med forslag til porte og formidlingsstøttepunkter. Der er enighed om at porte er bemandede, men formidlingsstøttepunkter kan være bemandede og ubemandede. Porte og formidlingsstøttepunkter skal suppleres med plan for skiltning i nationalparken. Sekretariatet har allerede haft uforpligtende dialog med FIMUS og Myrthue, som begge vil være porte og arbejder med planer for egen udvikling for de kommende år, hvor 'port-elementet' naturligt vil indgå. Også Tøndermarskinitiativet har der været dialog med i forhold til Højer Mølle som eventuel port. Sekretariatet vil arbejde med projektet henover efteråret og vinteren, så det formentligt kan igangsættes et stykke inde i 2018.

Resumé:

Der er følgende orienteringspunkter:

- Mandø
- Realdania Stedet Tæller – ankomsten til Rømø
- NAKUWA Interreg 5a
- Prowad Link
- Prædationsprojektet status og fremtid
- Porte og støttepunkter

Referat:

Janne Liburd opsummerede kort status på indsatsen på Mandø, hvor Den Danske Naturfond er i færd med at foretage jordopkøb og jordfordeling og der tilsyneladende er erhvervet den første ejendom. Janne Liburd deltager, sammen med Peter Saabye Simonsen og John Frikke, i et åbent borgermøde på øen den 16. august. Kjeld Andreasen opfordrede til, at der kommer ordstyrer på mødet, så det bliver konstruktivt.

Janne Liburd orienterede om, at Anne Husum Marboe er ansat som projektleder på NAKUWA-projektet. Anne Husum Marboe kommer fra en stilling i Naturstyrelsen og har stort kendskab til det Trilaterale Vadehavssamarbej-



de, som hun vil blive inddraget i, i forbindelse med sin ansættelse hos Nationalpark Vadehavet.

Herudover gennemgik Janne Liburd de enkelte orienteringspunkter og lagde vægt på, at prædationsprojektet har været en unik, samarbejds-mæssig succes. Bestyrelsen havde en drøftelse af hvordan projektet håndteres fremadrettet efter udløb i 2017. HC Fuglsang var blevet bedt om at være bestyrelsens kontaktperson til de frivillige jægere og han bad i den forbindelse om et forventningsafklarende møde med sekretariatet inden han takker ja til opgaven. Han påpegede at det er vigtigt, at jægerne motiveres bedst muligt, og der derfor nok skal endnu en person kobles på, ud over Morten Vinding. Herudover bad bestyrelsen om, at man er positiv overfor en eventuel forlængelse af projektet. Der skal være ekstern medfinansiering og klare målbare resultater, der opgøres årligt

Der var en længere drøftelse af projektet "porte og støttepunkter", som Janne Liburd gav bestyrelsen en status på.

Preben Friis-Hauge præciserede, at Vadehavspladsen, og ikke Havnepladsen, i Varde bliver et støttepunkt.

Bestyrelsen var enig i, at man ikke hverken kan eller skal låse sig fast på placeringen af porte og støttepunkter, før det er drøftet i bestyrelsen og med samarbejdspartnerne. Det skal i den forbindelse bl.a. defineres hvad de bemandede porte skal tilbyde og hvilke åbningstider de vil have.

Kristine Kaas Krog påpegede, at Fanø ikke nødvendigvis ønsker, at der sættes krav om bemanning på Portene. Fanø er 100% del af nationalparken og det er et vigtigt aktiv for kommunen. De har en ambitiøs plan for oplysning omkring nationalpark og verdensarv, som er startet op med udstillingen på færrerne. Her kan man se, at Fanø lægger op til 10 nedslagspunkter fordelt på hele øen, der vil blive udviklet over tid. De lokale guider og turistbureauet samt talrige erhvervsdrivende er partnere i nationalparken. For Fanø hører ordet bemanning derfor ikke 100% sammen med en bygning. Hun ser derfor frem til en drøftelse af krav og definitioner i bestyrelsen.

Anne Marie Overgaard påpegede, at der ikke var mange i området der kunne leve op til standarden for eksempelvis Tirpitz og Vadehavscentret, men at det ikke skulle forhindre dem i at blive en port.

Peter Saabye Simonsen supplerede, at der ikke er truffet endelige beslutninger og at portene skal udvikles i dialog med kommuner og de konkrete institutioner, hvor portene skal ligge. Omvendt kan ikke alle gøres tilfredse



og ikke alle vil kunne leve op til de krav der formuleres, ligesom det forventes at porte og støttepunkter etableres successivt over en årrække, hvor nogle vil indgå i første omgang i projektet. Andre kan komme til senere, hvis og når det passer bedre i den lokale planlægning.

Kjeld Andreasen bad om, at punktet tages op på et kommende bestyrelsesmøde som beslutningspunkt.

*Sekretariatet havde indstillet at:*

*- Orienteringen om ansøgningen til Mandø-projektet, NAKUWA Interreg Va, Prowad Link, Prædationsprojektet, Porte og støttepunkter tages til efterretning.*

### **Beslutning:**

Bestyrelsen tog orienteringen til efterretning.

Sagsfremstilling på beslutningspunkt:

- **Ansøgning Friluftsrådet**

Ansøgning Friluftsrådet - Nationalpark Vadehavet indsendte en ansøgning til Friluftsrådet i februar på code of conduct, udvikling af uddannelser til ungdomsårgange, kompetenceudvikling af formidlere og frivillige, Junior Ranger. Ultimo juni blev tilskuddet bevilliget, men det er reduceret fra 1,8 mio. kr. til 1,2 mio. kr. og med krav om højere medfinansiering. Det medfører, at sekretariatet sammen med VFF og Vadehavskommunerne må arbejde for at skaffe min. 566.000 kr. til udviklingsaktiviteter for perioden 2017-2020. Såfremt det ikke lykkes at skaffe denne medfinansiering, så gives midlerne tilbage til Friluftsrådet.

Referat:

Janne Liburd orienterede om, at der er sket det beklagelige, at bevillingen fra Friluftsrådet er mere end ½ million mindre end forventet, og at kravet til medfinansiering er forøget. Skal projektet fortsætte, skal medfinansieringsmidlerne derfor findes andre steder.

Preben Friis-Hauge spurgte, om de manglende midler kan have indflydelse på jobbet som koordinator for VFF. Dette bekræftede Peter Saabye Simonsen. Peter Saabye Simonsen orienterede om, at der er midler til koordinatorens løn frem til juni 2018 i eksisterende bevillinger fra Friluftsrådet og de fire kommuner samt nationalparken. Men der skal findes midler for sidste del af 2018, hele 2019 og 2020, hvis koordinationsfunktionen for VFF og tilhørende projekter skal fortsættes. Det nye projekt fra Friluftsrådet vil dække en stor del af lønnen og udviklingsaktiviteterne sammen med nationalparkens midler, men der skal findes yderligere 566.000 kr. Han foreslog, at na-



tionalparken og VFF fremsender en ansøgning om kommunal medfinansiering efter kommunevalget, som kan komme på budgettet for 2019 og 2020.

Repræsentanterne fra de fire Vadehavskommuner var umiddelbart positive overfor et eventuelt bidrag og påpegede, at de ønsker at få en ansøgning fra Nationalparken og VFF i god tid, hvis de skal have det med i budget 2019.

Preben Friis-Hauge appellerede til, at kommunernes repræsentanter finder tid til at deltage i VFF Styregruppe-møderne.

*Sekretariatet havde indstillet at:*

*- Sekretariatet bekræfter tilskuddet til Friluftsrådet og arbejder videre sammen med kommunerne og VFF på at skaffe en medfinansiering til Friluftsrådet tilskud på min. 566.000 kr. til udviklingsaktiviteter indenfor code of conduct, ungdomsuddannelser til MitVadehav, kompetenceudvikling af formidlere, Junior Ranger for perioden 2017-2020. Såfremt det ikke lykkes at skaffe denne medfinansiering, så gives midlerne tilbage til Friluftsrådet.*

### **Beslutning:**

Sekretariatet bekræfter tilskuddet til Friluftsrådet og arbejder videre med kommunerne og VFF på at skaffe en medfinansiering til Friluftsrådet tilskud på min. 566.000 kr. til udviklingsaktiviteter indenfor code of conduct, ungdomsuddannelser til Mit Vadehav, kompetenceudvikling af formidlere, Junior Ranger for perioden 2017-2020. Såfremt det ikke lykkes at skaffe denne medfinansiering, gives midlerne tilbage til Friluftsrådet.

### **3. Nyt undertema til tilskudspuljen – Beslutningspunkt**

Sagsfremstilling:

Bestyrelsen vedtog på sit møde d. 06. december 2016 følgende temaer, som kan opnå tilskud i den 'store' tilskudspulje for natur:

1. Øget naturindhold i klæggrave
2. Øget naturindhold i klitter og klitheder
3. Måling af vandkvalitet ift. indsamling af østers og andre muslinger

Undertemaerne er offentliggjort på nationalparkens hjemmeside.

Sekretariatet foreslår, at der tilføjes et fjerde undertema:

4. Forskningsprojekter

Ved forskningsprojekter forstås i denne sammenhæng projekter, der ledes af et universitet eller lign. Sekretariatet foreslår, at forskningsprojekter, der undersøger de marine dele prioriteres højest.

Tilskudspuljen åbnes for ansøgninger 1. september med ansøgningsfrist 1. oktober. Når alle ansøgninger er modtaget og evt. supplerende oplysninger



indhentet, vil sekretariatet sende indstillingerne i mailhøring (som vedtaget på bestyrelsesmødet d. 02. maj 2017).

Bestyrelsen gøres opmærksom på, at der afventes en afklaring på klare regler for nationalparkens mulighed for at udbetale tilskud, se bilag 3.1.

Resumé:

Der er ét beslutningsemne:

Tilskudspulje for natur tilføjes et fjerde tema = Forskningsprojekter.

Referat:

Janne Liburd orienterede om sekretariatets ønske om at tilføje et nyt tema til ansøgningspuljen, forskning, med særlig fokus på natur. Bevillingen til de øvrige temaer bliver ikke berørt af det ekstra emne, da tilskud til klæggrave rent teknisk er flyttet til tilskudspuljen, som dermed er forhøjet med 100.000 kr. Der er fortsat krav til medfinansiering fra ansøgerens side og man forbeholder sig ret til at prioritere i ansøgningerne.

Marco Brodde opfordrede til, at terrestrisk og maritim natur vægtes lige.

Herudover havde bestyrelsen ønsket en meget kortfattet beskrivelse i forhold til de minimis regler og en redegørelse af, hvordan de beskrives i ansøgningsskemaet og om Nationalparken er forpligtede til at henvise til dem.

Peter Saabye Simonsen orienterede kort om de minimis regler, og fortsatte, at der er rettet henvendelse til Miljøstyrelsen som undersøger ved EU, for at få afklaret, om Nationalparkerne er omfattet af de minimis-reglerne. Indtil dette er afklaret, fortsætter Nationalparken efter hidtidig praksis, se fremsendte bilag om de minimis.

Svend Tougaard ønskede en anden eller ingen formulering i ansøgningsskemaet om de minimis, da det kan være svært at forstå og kan afholde folk fra at ansøge. Peter Saabye Simonsen var enig i, at det kan virke voldsomt med de minimis orienteringen, men at formuleringen må fastholdes, da bestyrelsen og sekretariatet ned til enkeltpersoner kan drages til ansvar, uanset det ansøgte beløb og ansøgerens status, hvis ikke ansøgeren er gjort opmærksom på de minimis på en tydelig måde.

*Sekretariatet havde indstillet at:*

*- Et fjerde tema – forskningsprojekter - tilføjes som emne der kan søges tilskud til i naturpuljen.*

**Beslutning:**



Bestyrelsen valgte at tage forskningsprojekter med i naturpuljen.

Bestyrelsen valgte at fastholde formuleringen i ansøgningskemaet.

#### **4. Emner til drøftelse i Nationalparkrådet og tilbagemelding til Rådet - Beslutningspunkt**

Sagsfremstilling:

Nationalparkens Råd ønsker, at bestyrelsen tager stilling til hvordan Rådet skal arbejde med og behandle evalueringen af nationalparkens indsats 2013-2018 på det kommende møde i Rådet i september/oktober.

Dernæst, Rådet har arbejdet med emnet 'natur' og hvordan nationalparken kan igangsætte flere konkrete naturfremmende aktiviteter. Med oplæg fra Svend Tougaard, John Frikke og Lars Brinch Thygesen arbejdede Rådet på en workshop med naturemnet og fremkom med forskellige forslag, som er forslag til anvendelse i den kommende nationalparkplan.

Resumé:

Der er følgende beslutningspunkter:

- Rådets arbejde med evalueringen af nationalparkens indsats 2013-2018
- Rådets forslag til nationalparkens arbejde med naturfremmende indsatser.

Referat:

Janne takkede for rådets arbejde og foreslog, at rådet drøfter udkastet til evalueringen på deres kommende møde i oktober. Herudover foreslog hun, at rådet drøfter muligheder for naturfremmende indsatser i Nationalparken. Janne Liburd orienterede om, at evalueringen udarbejdes af sekretariatet i samarbejde med en ekstern konsulent, Anne Mette Hjalager. Der evalueres på de 12 målsætninger og man vil primært fokusere på effektivitet frem for redegørelse. Da evalueringssudkastet først foreligger primo oktober, skal rådsmødet flyttes fra september til oktober, hvis man vil have evalueringen med på mødet.

Bestyrelsen drøftede rådets fremtidige opgaver, herunder rådgivning om lokal natur, og muligheden for at inddrage rådet i lokale som lokale eksperter, da der er mange ressourcer i rådet. Bestyrelsen fastholder vigtigheden af at få Rådet med på råd, men faglig ekspertise og dokumentation er nødvendig, så opgaveløsningerne får kvalitet og værdi for Vadehavet. Bestyrelsen har til gengæld for øje, at arbejdet med konkrete og nærværende opgaver for Rådet giver mere engagerede møder.

Peter Saabye Simonsen pointerede, at der udarbejdes en procesplan for arbejdet med den nye nationalparkplan sidst på året.





*Sekretariatet indstiller at:*

- Rådet bruger et rådsmøde i oktober til at kommentere på evalueringsrapporten.
- Rådets forslag til konkrete naturinitiativer indgår som inspiration til næste nationalparkplan.

**Beslutning:**

Rådets møde i september flyttes til oktober, så rådet har mulighed for at kommentere på udkastet til evalueringsrapporten.

Rådets forslag til konkrete naturinitiativer indgår som inspiration til næste nationalparkplan.

**5. Forskningssymposiet 2017 - Evaluering og drøftelse af forskernes rolle i forhold til bestyrelsen - Beslutningspunkt**

Sagsfremstilling:

Nationalparkens forskningsudvalg har leveret en betydelig indsats i forbindelse med tidligere 'Forskningsdage', og senest en flot indsats i forbindelse med planlægning og afvikling af det trilaterale forskningssymposium i Tønder i maj 2017. Forskningsudvalget har endvidere påtaget sig opgaven fortsat at indgå meget aktivt med at forberede en forskningsagenda til ministerkonferencen i Leeuwarden i maj 2018. Erfaringerne fra den hidtidige indsats i forhold til forskningsdagene, og nu senest i forhold til forskningssymposiet og oplægget til den fremtidige trilaterale forskningsagenda, indikerer, at der er behov for at se på kommissoriet for forskningsudvalget og for at tage en diskussion om udvalgets fremtidige rolle og opgaver.

Resumé:

Forskningsudvalgets kommissorium skal vurderes om det er tidssvarende og retvisende, herunder udvalgets rolle og opgaver for nationalparken.

Referat:

Bestyrelsen har tidligere ytret ønske om at komme tættere på forskningsudvalget og omvendt. Bestyrelsen drøftede hvordan dette kan opnås. Der blev blandt andet foreslået, at man rådfører sig hos forskningsudvalget i forbindelse med ansøgninger om tilskud og projekter, at de inddrages i indfrielse af målsætning 9, at de inddrages i evalueringen og løbende kommer med faglige input til bestyrelsen, herunder til den nye nationalparkplan, som de f.eks. kan være med til at kvalificere, ved at vurdere om målsætningerne er realistiske. Herudover bør man skabe større synlighed i offentligheden i forhold til forskning og indføje Verdensarv og aktionsforskning i kommissoriet.



Bestyrelsen drøftede herefter Forskningssymposiet i Tønder, hvorfra Janne Liburd havde udarbejdet et notat. Agendaen fra Forskningssymposiet havde mødt kritik, da den ikke havde været tværfaglig, men var opdelt i faggrupper. Janne Liburd havde kort før bestyrelsesmødet modtaget en tilrettet agenda, som Forskningsudvalget vil varetage. Agendaen skal yderligere rettes til, så den bedre kan understøtte den bæredygtige udvikling af Vadehavet og Verdensarven, hvilket også kan være en opgave for forskningsudvalget at bidrage til. I øvrigt havde Nationalpark Vadehavet tilbudt at bidrage til at sikre mere presseomtale af Forskningssymposiet, men Miljøstyrelsen havde selv ønsket at håndtere presseomtalen og resultatet er mangelfuldt.

*Sekretariatet havde indstillet at:*

- *Forskningsudvalget fortsat arbejder med forskningsagendaen til Ministerkonferencen i 2018, herunder at eventuelle udgifter til opgaven dækkes af nationalparken i et rimeligt omfang.*
- *Forskningsudvalget får til opgave sammen med sekretariatet at opdatere udvalgets kommissorium.*

### **Beslutning:**

Forskningsudvalget arbejder videre med den trilaterale forskningsagenda frem til Ministerkonferencen i 2018. Eventuelle udgifter til opgaven dækkes af nationalparken i et rimeligt omfang.

Forskningsudvalget får til opgave, sammen med sekretariatet, at opdatere udvalgets kommissorium. Forskningsudvalget bedes overveje bestyrelsens forslag i deres opdatering af kommissoriet og inddrage Verdensarv, Aktionsforskning og vurdering af tilskudsansøgninger.

## **6. Naturmødet 2017 – evaluering – Beslutningspunkt**

Sagsfremstilling:

Nationalpark Vadehavet deltog i Naturmødet sammen med de andre danske nationalparker. Overordnet var det en positiv oplevelse og Naturmødet er vokset i antal udstillere, deltagere og toppolitikere som medvirker i forhold til 2016. Sekretariatet har evalueret på deltagelsen og mener vi skal med igen, men forudsætningen er, at det skal organiseres langt bedre og mere fokuseret:

- Planlægningen af deltagelsen kom for sent i gang, hvilket var årsagen til at studepladsen virkede rimeligt, men lå forkert i forhold til 'strøgkunder' og var for lille – selvom Ditte kæmpede for at optimere rammerne.
- Indretningen og bemanningen af studepladsen og antallet af aktiviteter på studepladsen var ikke optimal, men der kom pænt med besøgende.
- Deltagelsen i en sofadebat på den store scene var succesfuld og skal tilskrives sekretariatets motiverende dialog med Naturmødets arrangører.



- Workshoppen lå forkert og var fejlagtigt markedsført af arrangørerne, men det til trods kom der 50-60 deltagere. God afvikling.
- Fællesarrangementet med de andre nationalparker var for tynd i opsætning og gennemførelse. Investeringen lå samlet på ca. 60.000 kr. inkl. lønninger, transport osv.

#### Resumé:

Fortsat deltagelse i Naturmødet med de andre nationalparker.

#### Referat:

Janne Liburd takkede de bestyrelsesmedlemmer, som havde deltaget på Naturmødet og orienterede om, at sekretariatet havde evalueret på Naturmødet og gennemgik forslag til forbedringer.

Bestyrelsen drøftede relevansen af Nationalparkens deltagelse og var enige i, at det er et godt og vigtigt netværksmøde, hvor samarbejdet mellem de danske nationalparker kan styrkes både på sekretariats- bestyrelses- og rådsniveau.

Bestyrelsen foreslog et større telt med mulighed for egne paneldebatter, mere substans i udstillingen, flere aktiviteter målrettet forskellige målgrupper, synliggørelse af oplevelsesmuligheder i nationalparkerne og et fælles budskab fra nationalparkerne. Stådepladsen / teltet skal dog ikke udformes til en kiosk for nationalparkens partnere, men skal have et mere uniformt nationalpark udtryk.

#### *Sekretariatet havde indstillet at:*

- *Nationalpark Vadehavet deltager på Naturmødet 2018 og at vi tager den organiserende rolle på os for alle nationalparkerne forudsat, at de andre nationalparker bidrager med at udarbejde et langt bedre program med flere aktiviteter målrettet definerede målgrupper (f.eks. børn om fredagen) og til en centralt placeret stådeplads, som har fysisk plads til debatter. NPV budget alt inkl. max. 75.000 kr.*

#### **Beslutning:**

Nationalpark Vadehavet deltager på Naturmødet 2018 og tager den organiserende rolle på os for alle nationalparkerne forudsat, at de andre nationalparker bidrager med at udarbejde et langt bedre program med flere aktiviteter målrettet definerede målgrupper (f.eks. børn om fredagen) og til en centralt placeret stådeplads, som har fysisk plads til debatter. NPV budget alt inkl. max. 75.000 kr.

## **7. Udflugt for bestyrelse og råd 8. oktober – Beslutningspunkt**



Sagsfremstilling:

Sekretariatet foreslår, at årets ekskursion for bestyrelse og råd går til de syddanske verdensarvssteder, Christiansfeld og Jelling – alternativt kan turen gå til Tirpitz-museet.

Resumé:

Beslutning om årlig ekskursion skal gå til syddanske verdensarvssteder eller Tirpitz.

Referat:

Janne Liburd bad bestyrelsen beslutte hvor efterårets ekskursion skal gå til.

Bestyrelsen besluttede, at ekskursionen går til de syddanske verdensarvssteder, Christiansfeld og Jelling. Bestyrelsen bad om et oplæg hos Jelling og Christiansfeld om hvordan de promoverer deres verdensarv, hvorfor de har valgt at have gratis adgang til Jelling-udstillingen og bad om en redegørelse for deres erfaringer – både de positive og negative.

*Sekretariatet havde indstillet at:*

*- Turen går til de syddanske verdensarvssteder Jelling og Christiansfeld.*

### **Beslutning:**

Bestyrelse besluttede, at turen går til de syddanske verdensarvssteder Jelling og Christiansfeld og bad sekretariatet arrangere turen og bede besøgsstederne komme med et oplæg der indeholder det ovenfor beskrevne.

## **8. Nyt fra bestyrelse og sekretariat – Orienteringspunkt**

Sagsfremstilling:

Kort orientering fra bestyrelse og sekretariat, herunder deltagelse i møder samt presseomtale.

Orientering om:

- Status på partnerprogrammet v/Hanne Voetmann
- Status på kunstudvalget v/Marco Brodde
- Status på græsningsforening v/Kjeld Andreasen
- Status på Frivillige Nationalparksbibet v/Svend Tougaard
- Status på Frivillige Danmarks Jægerforbund v/HC Fuglsang
- Status på WSB og Partnershipcenter v/Janne Liburd
- Status på Evaluering v/Peter Saabye Simonsen

Referat:

### **Status på partnerprogrammet ved Hanne Voetmann**



Hanne Voetmann orienterede om, at partnerudvalget havde møde i juni. Udvalget havde set på opgaverne og sammensætningen af udvalget og fundet, at udvalget var korrekt sammensat. Ambassadørprogrammet skydes i gang med et FOF-kursus på Skærbæk Fritidscenter. Der bliver afholdt et foredrag der omhandler Nationalparken, Verdensarven, sekretariatets opgaver og naturen og kulturen i området. Kurset slutter med, at deltagerne bliver tilbudt at blive ambassadører. Er kurset en succes, vil man udbrede det til de andre Vadehavskommuner.

Der planlagt en markedsplads / torvedag for partnerne, hvor man har speed-præsentationer af sig selv og hinanden. Partnerne har fået 5 videoer som "content marketing". Der er planlagt temamøder for forskellige partnergrupper, som skal være med til at samle de enkelte grupper. Hvis det er muligt, vil man holde fremtidige møder hos partnerne, hvor man kan få en dialog om partnerskabet for den enkelte. Der kommer løbende nye partnere og næste partnerkursus afholdes i efteråret.

Janne Liburd roste content marketing pakkerne og flere fra bestyrelsen udtrykte enighed om det er spændende og flot arbejde.

### **Status på kunstudvalget ved Marco Brodde**

Marco Brodde fortalte, at Kunstnertrioen, som havde besøgt Vadehavet i foråret, har været tilbage i området, blandt andet i Højer og Møgeltønder, sidstnævnte på baggrund af en henvendelse fra Susanne Linnet. Kunstnerne er begejstrede for området og planlægger et nyt projekt i uge 41. De mangler dog et mindre beløb til at dække overnatningsomkostninger. Der er nyt møde i kunstudvalget snarest, hvor man skal afklare hvor man kan fremvise projektet. Bestyrelsesmødet i uge 41 kan evt. afholdes på Fanø, så man kan mødes med kunstnerne.

Marco orienterede om projektet "Kunst, Kulturarv og Kobbersnepper", som er en del af Tøndermarskprojektet. Både Janne Liburd og Anne Marie Overgaard har været med i de indledende møder og status er, at der er 3 budgetter i forslag på mellem 370.000 og 580.000 kr. Projektet afvikles i maj og september 2018 med en fernisering i kunstugerne i 2019. De engelske samarbejdspartnere vil gerne inddrage børn, lokalbefolkning og lave et grænseoverskridende projekt med tyske samarbejdspartnere.

### **Status på Græsningsudvalget ved Kjeld Andreasen**

Kjeld Andreasen orienterede om græsningsforeningen, hvis bestyrelse nu er valgt. Det først planlagte projekt ved Ribe er taget af programmet, men man er tilbudt at overtage kirkejorden ved Ribe og det er planen, at arealet skal afgræsses. Der er også rettet henvendelse fra interessenter i Varde



Ådal. Det er muligt, at Varde Kommune kan bidrage til at sætte et projekt i gang her, som muligvis kan følge op på Projekt Engsnarre.

Der var en drøftelse af effektmåling på græsning og naturgenopretning på den bløde måde. Janne Liburd orienterede om, at NSP har målt på effekten på Mandø, og at resultatet var positivt: <http://naturstyrelsen.dk/lokale-enheder/lokale-nyheder/2017/jul/brushoens-vender-tilbage-til-vaade-enge-paa-mandoe/>

Marco Brodde forklarede, at effektmåling er en del af det Trilaterale Vadehavssamarbejde og at tællinger bør foretages af professionelle frivillige, som kender til standarder for tælling. Han tilbød at bistå med at sikre kontakten til de rette personer.

Kjeld Andreasen orienterede om, at man foreslår Den Danske Naturfond og Mandø-lodsejere, at græsningsforeningen måske inddrages i forhold til at sikre øget afgræsning på Mandø. Den Danske Naturfond vil forsøge at opkøbe jord på øen og Naturstyrelsen har allerede arealer på øen. Han opfordrede desuden til, at bestyrelsens medlemmer bliver medlem af græsningsforeningen som B-medlem for 100 kr. Mandø-beboerne virker positivt indstillet overfor græsning, modviljen ligger umiddelbart hos lodsejere som ikke bor på øen.

Udvalget så lyst på fremtiden, på trods af, at de mangler midler.

#### **Status på Frivillige Nationalparkskibet v/Svend Tougaard**

Svend Tougaard har været med på nogle af skibets ture og gav udtryk for, at det er en stor fornøjelse at være med og kunne melde om stor tilslutning fra de frivilliges side. Skibet har været ledsagerskib i forbindelse med Smakketræf, hvor det blev lagt på vaden og var "spisestue" for sejlerne. Efterfølgende havde skibet haft "åbent skib" i forbindelse med Maritim Dag i Ribe. Der er planlagt flere ture i efteråret.

Mikael Nørby-Lassen, som havde været med på sejlads, spurgte om han kunne få lov til at være med til at lægge skibet på vaden. Svend Tougaard forklarede, at det er en tidskrævende proces, men at han var velkommen.

#### **Status på Frivillige Danmarks Jægerforbund ved HC Fuglsang**

HC havde intet nyt fra Danmarks Jægerforbund, men var blevet bedt om at være kontaktperson til de frivillige jægere. Da det er vigtigt, at de frivillige motiveres bedst muligt, bad han om et møde med sekretariatet, hvor man afstemmer forventninger og ser på muligheder.

#### **Status på WSB og Partnershipcenter ved Janne Liburd**

Janne Liburd orienterede om, at Partnershipcentret primært er finansieret af Niedersachsen og skal ligge i Wilhelmshaven. Det første spadestik er dog



udskudt fra 31/8 2017 grundet manglende tilladelser.

Wadden Sea Board har fokus på at vise, at man har levet op til Tønderdeklarationen. Det er på mange måder vanskeligt. Der står blandt andet, at man skal oprette en vadehavsfond – en opgave der ikke er så ligetil. Det er meldt ud, at der ikke kommer offentlige penge til fonden fra Danmarks side.

### **Status på Evaluering ved Peter Saabye Simonsen**

Peter Saabye Simonsen forventer at have første udkast til evalueringen klar i starten af oktober. Der er foretaget interview med primære interessenter, og udvalgte partnere og man har lavet en borgerkendskabsanalyse i stil med de tidligere foretagne. Især Sara Lindholt og til dels Peter Saabye Simonsen har gennemgået projekterne og er i gang med skriftligt at redegøre for aktiviteter og effekter. For at undgå en meget omfattende rapport vil beskrivelserne af arbejdet og realiseringen af målsætningerne blive meget komprimerede. Anne Mette Hjalager vil, på baggrund af redegørelserne, evaluere på hvad der er kommet ud af arbejdet og dermed i hvilken grad planen er realiseret.

Herudover drøftede bestyrelsen KoP (Kultur og Planlægning), som er et samarbejde mellem kommunerne, som skal sikre, at man registrerer på samme vis på museer, koordinerer arbejde mv. Peter Saabye Simonsen vurderer, at samarbejdet er vigtigt og især givtigt for nationalparken og at han opfordrer til en fortsættelse af det. Peter Saabye Simonsen, Anne Husum Marboe, Sara Lindholt og Janne Liburd vil tage en drøftelse af fremtidige muligheder for deltagelse og vender tilbage til bestyrelsen med en orientering.

Der var ingen yderligere spørgsmål til ledelsesorienteringen.

*Sekretariatet havde indstillet at:*

*- Bestyrelsen tager orienteringerne til efterretning.*

### **Beslutning:**

Bestyrelsen tog orienteringerne til efterretning.

## **9. Økonomi - Budget 2017 – Orienteringspunkt**

Sagsfremstilling:

Budgetrammen for 2017 er ikke ændret. Men der er forskydninger indenfor 2017, fordi indgående og udgående betalinger er skubbet fra 2. kv. til 3. og 4. kv. De primære ændringer er, at Afgræsning af Inder Bjerrum er endelig lukket og de 298.932 kr. i indtægter og udgifter bortfalder. NPV Udstillinger – design og implementering, 450.000 kr. er udsat til efteråret. Realdania Steder i landskabet – ankomst til Rømø og Verdensarven – 350.000 kr. er lidt forsinket, fordi opgaven måtte i genudbud. Interreg Va NAKUWA (186.000 kr.) er udsat til september.



15. Juni Fonden har givet tilsagn om 164.520 kr. til projektet "Kystfugle Esbjerg Havn".

#### Resumé:

Sekretariatet vil orientere om status i forhold til Budget 2017.

#### Referat:

Peter Saabye Simonsen orienterede om budgetrammen, som ikke er ændret siden sidste møde. Enkelte betalinger er rykket, nogle projekter er ikke realiseret og andre udskudt, men man forventer, at budgettet opfyldes. Herudover orienterede Peter Saabye Simonsen om, at John Frikke, sammen med folkene fra kystfugleprojektet på Esbjerg havn, har søgt og fået tilsagn om 165.000 kr. til projektet.

På budgetmødet i oktober skal bestyrelsen planlægge budget 2018, 2019 og 2020 og have for øje, at rammebevillingen kan blive ændret, når nationalparkloven revideres i 2018.

Kristine Kaas Krog spurgte, om der er budget til ansættelsen af 2 nye medarbejdere. Peter Saabye Simonsen forklarede, at Xenia Salomonsen er ansat i en tidsbegrænset stilling, som udløber med 2017 på OiV og ViS, og at Anne Husum Marboe er ansat til at drive NAKUWA-projektet og lønnen kommer herfra. Men, at der skal yderligere projekter til, hvis vi skal fastholde en højere bemanning. Janne Liburd orienterede om, at der er ansat medarbejdere for at øge aktivitetsniveauet og for at kunne geare midlerne, som besluttet af bestyrelsen i strategien, og at deres løn overvejende skal finansieres med eksterne midler.

Der var en kort drøftelse af midlerne til Vadehavets Vagerlaug. De 270.000 kr. der er afsat, er endnu ikke forbrugt, men der skal udskiftes og sættes afmærkninger og man er ved at afklare hvilken afmærkning der skal sættes og om det kræver ekstern hjælp. Der er indkaldt til møde i Vagerlauget primo oktober, og man forventer desuden at modtage en faktura for sætning i 2017 snarest, som ikke er trukket endnu af de 270.000 kr. Peter Saabye Simonsen pointerede, efter spørgsmål fra Kjeld Andreasen, at ansvaret for sætning af vagere ikke er nationalparkens, men at vi lægger sekretariat, koordination, skib og økonomi til Vagerlagets fine arbejde. Mikael Nørby-Lassen nævnte, at vagerne er et meget konkret eksempel på skiltning i nationalparken, som nationalparken måske ikke har fortalt nok om.

Herudover drøftede bestyrelsen, hvordan man kan generelt samarbejde med andre, for at opnå større og bedre resultater i området og løfte hele





området. De projekter Nationalparken støtter er til gavn for andre og omvendt, hvilket også skal fortælles.

Peter Saabye Simonsen orienterede om, at "design og implementering" er udskudt og bad om, at man benytter et mindre beløb fra denne post til at lave formidling f.eks. infoplancher eller folie på væggene på Nationalparkskibet. Nationalparkskibet er jo i sig selv et formidlingsmæssigt støttepunkt, som vi måske også kan få tilskud til at optimere formidlingen af og fra. Bestyrelsen tildelte 20.000 kr. fra budgettet til "design og implementering" til formidling på skibet. Herudover opfordrede flere bestyrelsesmedlemmer til, at møblementet på skibet opgraderes, hvilket Peter noterede sig.

*Sekretariatet havde indstillet at:  
Bestyrelsen tager orienteringen til efterretning.*

### **Beslutning:**

Bestyrelsen tog orienteringen til efterretning. Bestyrelsen ønsker at få lavet formidling på nationalparkskibet for i første omgang 20.000 kr., og evt. få bedre møblement på skibet indenfor samme ramme.

## **10. Evt. og meddelelser**

Referat:

Lars Brink Thygesen orienterede om, at der er sket noget historisk i Kongeåen. Der er skabt fuld passage for alle dyr og fisk, efter flere hundrede års spærring. Han kvitterede Esbjerg Kommune for et godt samarbejde og håber på en officiel indvielse.

Herudover orienterede Lars Brink Thygesen om, at bestyrelsen skal være opmærksom på gigas-fiskeri (fiskeri af stillehavsøsters) i Vadehavet. Man forsøger at åbne for muslinge- og østersfiskeri og dette vil foregå med voldsomt materiel. Han opfordrede bestyrelsen til at følge udviklingen og komme med faglige input i forhold til mulige konsekvenser, gerne fra en forsker med indsigt i økologiske forhold.

Peter Saabye Simonsen supplerede med, at der er inviteret til møde i september om muslinge- og østersfiskeri. Invitation sendes. Nationalparken får ind i mellem forskellige henvendelser vedr. muslinge-/østersfiskeri, men vi henviser til, at bestyrelsen har besluttet ikke at foretage sig noget, før der foreligger et dokumentationsgrundlag fra Natur- og Erhvervsstyrelsen (DTU Aqua).



Janne Liburd orienterede om, at det årlige borgmestermøde afholdes i uge 34. Herudover orienterede hun om, at der er et muligt forskningsprojekt på vej omkring bæredygtig turisme.

Der er kommet en tak fra Dr. Werner Hoyer, præsident for Den Europæiske Investeringsfond, til Janne Liburd, som havde holdt oplæg for ham omkring Nationalpark Vadehavet og Verdensarven i forbindelse med præsidentens besøg i Højer (hvor hans forfædre kommer fra) og i Tøndermarsken. Tønder kommune var vært for arrangementet, der blandt andet også bød på besøg på Schackenborg Slot. Dr. Werner Hoyer har orienteret Janne Liburd om, at banken er interesseret i grænseoverskridende projekter indenfor klima, miljø, teknologi og sundhed. Se evt. <http://www.eib.org/>

Lars Brink Thygesen orienterede om, at Natur- Miljø- og Klimanetværket afholder møde i Vejle om kystzoneproblematik og oversvømmelse. Bestyrelsen modtog kort efter mødet invitationen.

Annemette Knudsen Andersen orienterede om, at hun muligvis ikke kan deltage på de 2 kommende møder.